หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป เรื่องมาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาและแก้ไขปรับปรุงผู้ติดยาเสพติด อันเป็นมาตรการส่วนที่พึงจักได้ดำเนินการอันเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยขณะนี้ ตอนต้นได้กล่าวแล้วว่ามหาภัยอันใหญ่ยิ่งสำหรับมนุษยชาติในขณะนี้ ยาเสพติดเป็นมหาภัยอันดับพิเศษเลยที่เดียว ที่มนุษย์เราทุกคนควรที่จะระมัดระวังอย่าได้หลุดหลงเข้าไปในขอบข่ายอิทธิพลของยาเสพติด บางคนถึงกับสูญเสียทุก สิ่งทุกอย่างในชีวิตไป แม้แต่อนาคตก็ดับมืดลงโดยสิ้นเชิง จะกล่าวย้อนไปถึงอดีตกาล คำว่ายาเสพติดยังไม่เป็นที่รู้จักหรือทราบกันว่าคืออะไร และยาเสพติดที่คนเรารู้จักก็คือฝิ่น แต่ในครั้งกระนั้นหาได้เป็นยาเสพติดไม่ ด้วยมนุษย์ไม่ทราบว่าสิ่งนี้คือยาเสพติด เรารู้จักแต่เพียงในด้านดีส่วนเดียวเท่านั้น กล่าวคือสามารถนำมาใช้ในการแพทย์ ระงับความเจ็บปวดต่าง ๆ ได้ ซึ่งก็เป็นเวลาหลายร้อยหลายพันปี ที่ได้ใช้ฝิ่นสำหรับทำการบำบัดรักษาความเจ็บปวดทางร่างกาย ต่อมาจึงเริ่มรู้จักยาเสพติดชนิดอื่น เช่น ใบโคคา กัญชา พืชระท่อม เป็นต้น พร้อมนี้ด้วยวิวัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ได้เจริญก้าวหน้าไปเป็นอันมาก ทำให้คนเราสามารถสกัด หรือค้นคว้า วิจัยหายาเสพติดชนิดใหม่ขึ้นมา เช่น มอร์ฟีน เฮโรอีน และยาเสพติดประเภทสังเคราะห์ต่าง ๆ ที่กำลังแพร่หลายในขณะนี้เป็นต้น ประวัติศาสตร์เรื่องยาเสพติดไม่ว่าของประเทศไทยหรือนานาประเทศในโลกจะมีการวิวัฒนาการตัวเองมาเรื่อย ๆ โดยมีบุคคลเฉพาะกลุ่มจำนวนน้อยเท่านั้นที่เสี่ยงภัยต่อกฎหมาย กระทำความผิดในเรื่องนี้โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายอันร้ายแรงภายในชาติ ยาเสพติดเริ่มแรกมีขึ้นในแถบตะวันออกกลาง ส่วนของไทยมีขึ้นในราวสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นที่ได้มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และก็ได้เริ่มมีปัญหาเรื่อยมา ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ สำหรับภายในประเทศของเราได้มีปัญหาเรื่องมีผู้เสพติดจำนวนมาก และบางสมัยได้แก้ไขปัญหาด้วยการอนุญาตให้มีการเสพฝิ่นได้โดยเสรี เพื่อที่จะเก็บ

ภาษีอากรเป็นของรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมิได้ผลเท่าที่ควร จึงหันกลับไปใช้ระบบเก่า โดยถือว่าฝิ่นเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและจากการเปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหันนี้ทำให้เกิดช่องว่าง นำเอายาเสพติดชนิดใหม่เข้ามาทดแทน คือ เฮโรอีน และมอร์ฟีน โดยเริ่มตอกย้ำรอยปัญหาให้หนักหน่วงยิ่งขึ้น แพร่ขยายไปในเมืองใหญ่ ที่มีเขตสลัมประดับเมือง ฉะนั้นปัญหาด้านการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษายาเสพติด จึงมีความรุนแรงทวีขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งรัฐบาลต้องประกาศเป็นนโยบายสำหรับเรื่องยาเสพติดพร้อมกันนั้นก็ตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบและแก้ไขปัญหาในเรื่องเหล่านี้

ยาเสพติดมีมากมายหลายประเภท ประมาณกันว่ามีมากกว่าร้อยชนิด พร้อมนี้ได้มีการแบ่งประเภทของยาเสพติดออกเป็นประเภท ๆ บ้างแบ่งออกเป็น 5 ประเภท หรือ 8 ประเภท ก็มี เป็นการจัดกลุ่ม บางทีก็แบ่งเป็นประเภทตามชนิดฤทธิ์ของยาเสพติดที่แสดงฤทธิ์ต่อร่างกาย เช่น ยาเสพติดชนิดกดประสาท ยาเสพติดชนิดกระตุ้นประสาท ยาเสพติดชนิดหลอนประสาท และยาเสพติดออกฤทธิ์ผสม เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการง่ายที่จะจัดกลุ่มยาเสพติดอยู่ในกลุ่มใด เป็นการสะดวกต่อการบำบัดรักษา และสามารถดูอาการหรือพฤติการณ์ลักษณะของผู้ติดยาก็จะทราบทันทีว่ามีการเสพยาเสพติดประเภทใด และเมื่อวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนก็จะทราบว่าผู้ที่ทำการเสพนี้ได้เสพยาอะไรเข้าไป อันทำให้วินิจฉัยสำหรับการบำบัดรักษาได้ถูกต้องและวางแผนป้องกันและปราบปรามต่อไป ซึ่งการจัดกลุ่มยาเสพติดออกเป็นประเภทตามฤทธิ์ของยานี้อาจจะสรุปได้ดังนี้-

1. ประเภทกดประสาท ได้แก่ ยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ในทางกดประสาท หรือระงับประสาททำให้ประสาทมึนชา ขาดสมาธิ ระงับปวด ยาเสพติดประเภทนี้มี ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน ยาจำพวกบาร์บิทูเรต และยานอนหลับ เป็นต้น

2. ประเภทกระตุ้นประสาท ได้แก่ยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ในทางกระตุ้นประสาท ทำให้ประสาทมีความตื่นตัวอยู่เสมอ ขจัดความอ่อนเพลีย กระตุ้นการเต้นของหัวใจ ยาเสพติดประเภทนี้มีโคคาอีน คาเฟอีน และแอมเฟตามีน เป็นต้น

3. ประเภทหลอนประสาท ได้แก่ ยาเสพติดที่ออกฤทธิ์ในทางเกิดความรู้สึกสัมผัสประสาทแปรปรวนไปทำให้เกิดประสาทหลอนผิดไปจากความเป็นจริง ยาเสพติดประเภทนี้มี กัญชา เป็นต้น

4. ประเภทที่ออกฤทธิ์ผสม หรือยาเสพติดที่จัดเข้ากลุ่มไม่ได้อาจเป็นประเภทกล่อมประสาท เช่น เมโปรบาเมต โครไดซีโปไซด์ เป็นต้น

สาเหตุของการใช้ยาเสพติด สาเหตุของการทำให้มีการติดยาเสพติดขึ้นมิได้เป็นเพราะสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งโดยเฉพาะ อาจจะเป็นเพราะสาเหตุทางครอบครัว สิ่งแวดล้อม หรือเพื่อนชักนำไป สาเหตุต่าง ๆ นี้มีปลีกย่อยลงไปอีก นอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะความอยากลองก็เป็นได้ และส่วนมากผู้ที่ติดยาเสพติดจะมีอายุอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งในวัยนี้เป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง เพื่อเริ่มต้นหาประสบการณ์ชีวิต และด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำให้หลงเข้ามาอยู่ในแวดวงของยาเสพติด ในจำนวนวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดจะมีการศึกษาต่ำ ว่างงาน หรือทำงานประเภทใช้แรงงาน ด้วยภาวะค่าครองชีพในปัจจุบันกำลังตกต่ำ ทำให้คนเราจะต้องทำงานมากขึ้น เพื่อหาเงินทองมาเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับครอบครัว บิดามารดาบางครอบครัวไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่บุตรธิดา ทำให้วัยรุ่นมีเวลาว่างมาก หรือวัยรุ่นว่างงาน สิ่งเหล่านี้ทำให้เยาวชนพลาดหลงเข้าไปหายาเสพติดได้ง่าย และการที่คนเราใช้แรงกายในการทำงานก็เช่นกัน เมื่อได้เงินทองมาไม่พอกับค่าใช้จ่าย ในขณะที่ตนต้องใช้แรงงานเหน็ดเหนื่อยหลังเลิกงาน ความเครียงเครียดก็จะเข้ามาแทนที่ผลที่สุดก็ต้องหันเข้าหายาเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่งมาระงับความเครียงเครียดนั้นให้คลายลง ประกอบกับการหาซื้อยาเสพติดในบ้านเรา

เท่าที่เป็นอยู่หาได้ง่ายมาก เพราะยังไม่มีมาตรการอันใดมาควบคุมบังคับที่แน่นอนหรือเด็ดขาดลงไป ยาอันตรายบางชนิดควรมีการซื้อขายกันเฉพาะรายที่แพทย์สั่ง ให้ทำการซื้อขายได้เท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจ้าของร้านขายยาที่เห็นแก่ได้ โดยไม่คำนึงถึงโทษภัยที่ยาเสพติดหรือยาอันตรายบางชนิดจะถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด อันก่อให้เกิดภัยอันใหญ่หลวงดังเช่นที่เห็นกันอยู่

บุคคลที่อยู่ในวัยรุ่น คืออายุตั้งแต่ 16-25 ปี เป็นบุคคลที่กำลังจะก้าวหน้าไปสู่วัยเติบใหญ่แทนคนรุ่นเก่าเพื่อดำเนินการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป แต่ในขณะนี้เยาวชนเหล่านี้มีเป็นจำนวนมากซึ่งไม่อาจหาสถิติเป็นทางการได้ว่ามีจำนวนที่แน่นอนเท่าใด บ้างว่ามีมากถึง 400,000 คน บ้างก็ว่า 600,000 คน แต่จะอย่างไรก็ตามแม้ว่าตัวเลขจะไม่แน่นอน แต่ก็มีจำนวนสูง จากจำนวนผู้เสพติดนี้เป็นวัยรุ่นเสียเป็นส่วนมาก เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และมีการศึกษาต่ำ จำนวนเปอร์เซ็นต์ส่วนมากจบไม่เกินชั้นประถมปีที่ 4 สาเหตุเหล่านี้ทำให้บุคคลที่ติดยาไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้ในขณะเดียวกันก็ต้องเพิ่มจำนวนยาเสพติดมากขึ้น ค่าใช้จ่ายก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ผู้เสพติดมีความรู้ต่ำ ว่างงาน ยังอยู่ในวัยไม่ต้องรับผิดชอบ ก็ไม่สามารถที่จะหารายได้ที่เพิ่มขึ้นมาใช้จ่ายเป็นค่ายาเสพติดได้ จะมีเฉพาะบางรายที่ร่ำรวยเท่านั้นที่เป็นกรณียกเว้น สามารถรีดไถมาจากครอบครัวได้ ส่วนพวกจำนวนมากที่ขัดสนด้านการเงิน แล้วมาเป็นผู้เสพติดจะต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากก็ต้องหาทางรอดหลังจากหาเงินจากครอบครัวและญาติพี่น้องตลอดจนเพื่อนฝูงไม่ได้แล้วก็คือ หลอกลวงผู้อื่นให้ติดยาหรือทำการค้ายาเสพติดนั้นเสียเลย เพื่อจะได้เงินมาซื้อยาเสพติดเยียวยาความต้องการของตน และที่ซ้ำร้ายยิ่งไปกว่านั้นมีผู้เสพติดจำนวนไม่น้อยได้กออาชญากรรม ความผิดฐานทรัพย์สิน ได้แก่ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ หรือฉ้อโกงทรัพย์เป็นต้น เพราะความต้องการเงินหรือทรัพย์อันสามารถหมุนเป็นเงินเพื่อหาซื้อยาเสพติดได้ หรือมิฉะนั้น ก็ก่ออาชญากรรมประเภทชีวิตและร่างกายขึ้น สาเหตุก็คือฤทธิ์อำนาจของยาเสพติดบางชนิดเมื่อบุคคลได้เสพเข้าไปในร่างกายแล้วจะมีอาการแข็งกว้าว ในกรณีบางรายก่อนที่จะกระทำความผิด

เกี่ยวกับทรัพย์ ชีวิต และร่างกาย จะต้องทำการเสพยาเสพติดย้อมจิตใจให้เข้มแข็งเสียก่อน สาเหตุต่าง ๆ ที่ว่ามานี้เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและสร้างปัญหาหนักใจแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก

ความจริงผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ถือว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดตามกฎหมายทั้งนั้น และเป็นความผิดอาญาด้วย กฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับยาเสพติด คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 พ.ร.บ.ฝิ่น พ.ศ. 2472 (พร้อมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) พ.ร.บ.วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และประมวลกฎหมายอาญา ผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ครอบครอง ผู้เสพ หรือส่งออกนำเข้ามีความผิดทั้งนั้น แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ทำให้บุคคลเหล่านี้ยกเว้นผู้เสพติดต้องเวียนว่ายในวงการนี้ก็เพราะต้องการเสี่ยงเพื่อกำไรอันงดงามเป็นสิ่งล่อใจอยู่เบื้องหน้า โดยให้เหตุผลกับตนเองว่า ดำเนินการเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นการลงทุนน้อย และสามารถกระทำการถึงวัตถุประสงค์ได้ก็จะได้กำไรมหาศาล แต่ก่อนที่จะถึงจุดหมายนั้นก็จำต้องเสี่ยงต่อเงื้อมมือของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองผู้รักษากฎหมายเสียก่อน และปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอว่าผู้มีอิทธิพลบางคนใช้อิทธิพลมืดครอบคลุมได้ทั้งสิ้น แม้กระทั่งเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองบางคนที่รับสินบนมา ฉะนั้นตัวการใหญ่จริง ๆ แล้วจะเป็นผู้ชักนำอยู่เบื้องหลัง ส่วนพวกรายย่อยจะถูกจับเมื่อไปถึงชั้นศาลหรืออยู่ในคุกแล้ว ถ้าผู้มีอิทธิพลช่วยเหลือแล้วก็จะรอดไปได้ตามที่เราอ่านพบในหนังสือพิมพ์รายวันเสมอ ในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดียาเสพติดตามกระบวนการยุติธรรมในชั้นแรก เจ้าพนักงานตำรวจจะเป็นผู้ริเริ่มก่อนเพื่อทำการจับและสอบสวน ในต่างประเทศการสอบสวนอาจจะอยู่กับพนักงานอัยการ ส่วนตำรวจมีหน้าที่จับกุมและสืบสวนเท่านั้น เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจสอบสวนเสร็จจะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการวินิจฉัยว่าสมควรส่งฟ้องหรือไม่ หรือจะให้พนักงานตำรวจสอบสวนเพิ่มเติมประการใด ขั้นตอนของพนักงานตำรวจนี้ยุ่งยากและซับซ้อนด้วยหลักฐานต่าง ๆ มีโยงใยเบื้องหน้าเบื้องหลัง เป็นอันมาก จึงมีความหนักใจไม่น้อย เมื่อพนักงานอัยการส่งฟ้อง

ศาลก็จะเริ่มดำเนินคดีต่อไปจนถึงขั้นมีคำพิพากษาคดีว่า จำเลยมีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แล้วส่งตัวให้ฝ่ายราชทัณฑ์รับไปดำเนินการต่อไป ซึ่งขั้นตอนตามกระบวนการยุติธรรมนี้มีความยุ่งยากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ แม้ว่าคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดจะมีจำนวนสูงก็ยังไม่สมควรที่จะตั้งศาลยาเสพติดขึ้นมาเป็นศาลพิเศษ แยกคดีจากศาลยุติธรรมมาดำเนินคดีอีกต่างหากด้วยมีปัญหาในเรื่องบุคคลากร ตลอดจนงบประมาณต่าง ๆ ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดตั้งศาลยาเสพติดขึ้นมา แม้ประเทศที่เจริญแล้วอย่างสหรัฐอเมริกา หรือประเทศญี่ปุ่นก็ยังไม่มีศาลยาเสพติดคงให้คดียาเสพติดอยู่ภายใต้การพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

ส่วนทางด้านการบำบัดรักษาและแก้ไขปรับปรุงผู้ติดยาเสพติดนั้น มีวิธีการบำบัดรักษาอยู่หลายวิธี โดยเฉพาะการบำบัดรักษาขั้นตอนถอนพิษยา ที่กำลังนิยมกันในขณะนี้คือการใช้ Methadone ฉีดเข้าสู่ร่างกายเพื่อถอนพิษยา ซึ่งขั้นตอนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ตามหลักการมาตรฐานแล้วจะมีขั้นตอนอยู่ 4 ขั้น คือ

1. การเตรียมการก่อนทำการบำบัดรักษา
2. การบำบัดรักษาขั้นถอนพิษยา
3. การฟื้นฟูสมรรถภาพและจิตใจ
4. การติดตามผลภายหลังการบำบัดรักษา

การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่ได้ผลสำเร็จอย่างจริงจังจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนรวม 4 ขั้นตอนนี้ แต่ตามทางปฏิบัติในด้านนี้ของเราเป็นผลสืบเนื่องมาจากการรักษาผู้ติดฝิ่นในสมัยก่อนและได้ดำเนินการเรื่อยมาจนกระทั่งมีเฮโรอีน มอร์ฟีนและยาเสพติดประเภทสังเคราะห์ต่าง ๆ โดยมีโรงพยาบาลธัญญารักษ์เป็นศูนย์กลางสำหรับทำการบำบัดรักษาผู้เสพติด ส่วนมากมุ่งเฉพาะขั้นตอนถอนพิษยาและขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพเท่านั้น ส่วนขั้นเตรียมการก่อนการรักษาและขั้นติดตามผลภายหลังการ

บำบัดรักษายังมิได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร เนื่องจากมีอุปสรรคบางประการ แต่อย่างไรก็ตามภายในอนาคตมีโครงการที่จะเน้นความสำคัญให้เท่ากันทั้ง 4 ขั้นตอน และพยายามที่จะขยายขอบข่ายให้ทั่วราชอาณาจักร ส่วนในต่างประเทศนั้น บางประเทศยังทำการรักษาในโรงพยาบาลสามัญอยู่ ในสหรัฐอเมริกาได้มีการตั้งโรงพยาบาล Lexington ขึ้นมา แต่เป็นที่น่าเสียดาย ในขณะนี้ได้ทราบว่าต้องปิดตัวเองเสียแล้ว เพราะทำการบำบัดรักษาไม่ค่อยจะได้ผลเท่าที่ควร ฮ่องกงมีการนำผู้เสพติดประเภทเรื้อรังไปปล่อยเกาะ เพื่อทำการรักษาและประกอบอาชีพซึ่งแต่ละประเทศก็ได้ดำเนินการแก้ไขแล้วแต่สภาพความเป็นอยู่ของตน เพื่อจะได้ขจัดอุปสรรคนี้ให้หมดไป

ทางด้านมาตรการกฎหมาย สำหรับที่จะนำมาแก้ไขปรับปรุงผู้ติดยาเสพติดได้มี พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กำหนดหลักการสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้งสถานพยาบาลสำหรับการบำบัดรักษาผู้เสพติดขึ้น และดำเนินการตามที่เห็นสมควร ซึ่งในสมัยก่อนนี้เรายังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษา มีหนทางประการเดียวคือจับตัวผู้เสพติดนำไปคุมขังไว้เป็นการตัดขาดจากคนและยาเสพติด ซึ่งในบางครั้งในแง่ของความรู้สึกจะเห็นว่าเป็นการทรมานผู้เสพติดเป็นอันมาก ต่อมาจึงได้เริ่มตระหนักถึงปัญหานี้อย่างจริงจังใน พ.ศ. 2502 และในปี พ.ศ. 2504 ได้ออก พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2504 กำหนดหลักการบางประการเป็นมาตรการทางกฎหมาย สำหรับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และจากหลักการนี้ได้ถูกนำมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน และบัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ส่วนกฎหมายยาเสพติดเดิมก็ยกเลิกไป จากหลักการที่กำหนดไว้กว้าง ๆ ของ พ.ร.บ. วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ให้อำนาจเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาซึ่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยตำแหน่ง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย มีอำนาจนำตัวผู้เสพติดซึ่งวัตถุออกฤทธิ์มาดำเนินการรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพ ในสถานพยาบาลหรือสถานพักฟื้นจนกว่าจะหายขาด ถ้าหากขัดขืนหรือหลบหนีก็มีมาตรการมาบังคับโดยการกำหนดโทษไว้ใน พ.ร.บ. ฉบับนี้เลย ส่วน พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 นี้ จะต้องมีการออกกฎหมายหรือระเบียบการลำดับรองลงไปอีกเพื่อที่จะสนองวัตถุประสงค์ของกฎหมายให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย และในปัจจุบันนี้มีร่างประกาศของ

กระทรวงสาธารณสุข เรื่องระเบียบข้อบังคับเพื่อควบคุมการบำบัดรักษาและระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาล ซึ่งร่างประกาศของกระทรวงสาธารณสุขฉบับนี้ ถ้าหากประกาศใช้เป็นทางการแล้วจะมีหลักการหรือมาตรการของกฎหมายที่สมบูรณ์มากเป็นไปตามมาตรฐานเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้เสพติดทั้ง 4 ขั้นตอน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสำหรับประเมินผลหรือควบคุมทุกขั้นตอนตั้งแต่ก่อนเข้าทำการบำบัดรักษาและเข้าไปอยู่ในสถานพยาบาล สถานพักฟื้น ตลอดจนออกจากสถานบำบัดรักษาดังกล่าว พร้อมได้กำหนดระยะเวลาเอาไว้ด้วย ให้ใช้เวลาไม่เกิน 1 ปี 6 เดือน สมัยก่อน เคยมีร่าง พ.ร.บ. การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมีหลักการบางอย่างที่เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ดี แต่ร่าง พ.ร.บ.ฉบับนี้ก็มิได้ประกาศใช้แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการทางกฎหมายบางประการก็ได้นำมาบัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ความเพียรพยายามของรัฐบาลที่จะแก้ไขอุปสรรคนี้ได้นำมาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาของนานาประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ปากีสถาน มาเลเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกง เป็นต้น ที่มีปัญหาทางด้านผู้ติดยาเสพติดมาเปรียบเทียบและเลือกสรรหลักการของประเทศที่มีปัญหาคล้ายคลึงกับประเทศไทยมาเป็นแนวทางสำหรับกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และเป็นที่คาดหวังของเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายว่ามาตรการนี้จะเอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยได้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดยาเสพติดชนิดต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์สูงมาก แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างเข้มงวด แต่ก็มิได้ทำให้จำนวนผู้เสพติดลดลง ซ้ำร้ายดูเหมือนจะเพิ่มทวีจำนวนมากขึ้นเสียด้วย ปัญหานี้เป็นอุปสรรคร้ายแรงในการพัฒนาประเทศชาติ ถ้าหากมองเพียงผิวเผินบางคนอาจจะไม่ทราบถึงแก่นแท้ของปัญหาเกี่ยวกับผู้เสพติด ทั้งนี้รัฐบาลมิได้นิ่งนอนใจในเรื่องนี้ ได้พยายามแก้ไขปัญหาอย่างหนักหน่วงระดมกำลังเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสถาบันต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและของเอกชน เพื่อขจัดผู้เสพติดให้หมดไปจากแผ่นดินนี้ แต่ความพยายามเช่นนี้ก็ยังหาได้บรรลุถึงเป้าหมายไม่ จากจำนวน

ผู้เสพติดทั่วประเทศประมาณกันว่ามีถึง 600,000 คน แต่ทางสถิติจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในสถานบำบัดรักษาต่าง ๆ ในประเทศไทยประจำปี 2521 มีเพียง 19,289 คนเท่านั้น ซึ่งถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์แล้วมีจำนวนน้อยมาก จากการประสบความล้มเหลวในการไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของนโยบายที่วางไว้ได้ นี้อาจจะมีความผิดพลาดบางประการที่เคลือบแฝงอยู่ทั้งที่ได้เพียรพยายามเป็นอย่างดีที่สุดแล้ว ความจริงการแก้ไขปัญหาเรื่องยาเสพติดจะต้องอาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาประสานงานกันเพื่อแก้ไขปัญหาจึงจะสามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ ถ้าหากขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเสียแล้วยาเสพติดก็ยังคงมีอิทธิพลต่อไป ด้วยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไปเป็นอย่างมาก หากถูกตัดทอนหรือขาดช่วงที่ขั้นตอนของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานใดก็หมายความว่าการแก้ไขปัญหาประสบความล้มเหลวโดยสิ้นเชิง เมื่อเป็นดังนี้โดยเฉพาะฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะกฎหมายเป็นเสมือนอำนาจที่บุคคลผู้ปฏิบัติงานจะต้องดำเนินงานตามที่กฎหมายขีดขอบเขตไว้ให้ และแทรกซึมไปทั่วทุกหน่วยงาน ที่จะต้องกระทำการตามกฎหมาย ฉะนั้นมาตราการทางกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ถ้าหากมีประสิทธิภาพสูงและมีความเป็นธรรมอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยแล้ว เป็นที่แน่นอนว่าการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดได้ดำเนินการถูกทางแล้ว และจากการค้นคว้ามาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาและแก้ไขปรับปรุงผู้ติดยาเสพติด เห็นว่ามีข้อเสนอแนะบางสิ่งบางอย่างที่สามารถจะส่งเสริมมาตรการทางกฎหมายในด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งในการนี้อาจจะแบ่งแยกได้ดังต่อไปนี้

1. มาตรการทางกฎหมายโดยตรง
2. มาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
   - 2.1. บุคลากร
   - 2.2. สถานที่

2.3 อุปกรณ์

2.4.การประสานงานและร่วมมือ

2.5 การประชาสัมพันธ์

1. มาตรการทางกฎหมายโดยตรง

1.1 กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดทางด้านบำบัดรักษาและวิธีการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว ยังไม่รัดกุมเพียงพอ กล่าวคือกรณีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยสมัครใจ ยังไม่มีมาตรการที่จะควบคุมคนไข้จนกว่าจะหายปกติ ดังจะเห็นได้จากมาตรา 94 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ที่บัญญัติถึงผู้เสพติดที่สมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาแต่ไม่มีบทกำหนดโทษหรือมาตรการอื่นใดใน พ.ร.บ. นี้เลยในอันที่จะควบคุมผู้เสพติดไว้เพื่อทำการบำบัดรักษาจนหายขาด แม้กระทั่งร่างประกาศของกระทรวงสาธารณสุข ก็ไม่มีมาตรการดังกล่าว เช่นนี้ทำให้ผู้เสพติดสามารถเข้าออกโรงพยาบาลเพื่อทำการบำบัดรักษาได้หลายครั้ง แม้ว่าจะมีระเบียบของสถานพยาบาลบางแห่งจำกัดสิทธิของผู้เสพติดว่าถ้าหากหนีออกจากสถานบำบัดรักษาก่อนกำหนดในระยะเวลา จากนั้นอาจ 3 เดือน หรือ 4 เดือน ภายในกำหนดระยะเวลานี้จะเข้ามาบำบัดรักษาในสถานพยาบาลแห่งนี้ไม่ได้ต้องให้ระยะเวลาที่กำหนดล่วงเลยไปก่อน จึงจะขอเข้ามาทำการบำบัดรักษาใหม่ได้ มาตรการอันนี้ก็ไม่ได้ผลเพราะผู้เสพติดอาจจะเปลี่ยนสถานพยาบาลใหม่ก็ได้ เช่นนี้เห็นสมควรที่จะกำหนดโทษหรือหามาตรการอย่างอื่นที่เหมาะสมมาควบคุม เช่น บัญญัติกำหนดโทษไว้เป็นกฎหมายเลยว่าถ้าหากผู้เสพติดที่สมัครใจขอเข้ารับการรักษาแล้วไม่อยู่รับการรักษาหรือหลบหนีจะมีโทษประการใดเหมือนกับผู้เสพติดซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ตามมาตรา 88 มาตรา 114 และมาตรา 115 ของ พ.ร.บ.วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 ซึ่งกำหนดทำการรักษาพยาบาลจนกว่าจะหายขาด ถ้าหากขัดขืนหรือหลบหนีจะต้องถูกลงโทษเมื่อพ้นโทษแล้วต้องมาทำการรักษาพยาบาลต่อไปด้วยหรืออีกวิธีหนึ่งบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 94 โดยเพิ่มหลักการที่ว่าผู้สมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาเมื่อหายแล้วได้รับการยกเว้นโทษสำหรับความผิดฐานเป็นผู้เสพติดนั้น เฉพาะครั้งแรกเท่านั้นถ้าสมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาครั้งที่ 2 อาจถูกลงโทษบางประการ ถ้าครั้งที่ 3 อาจถูกลงโทษหนักขึ้นไปอีก แต่อย่างไรก็ตามวิธีนี้อาจจะเป็นการทารุณโหดร้ายบ้างพอสมควร แต่ก็สามารถ

แก้ไขโดยการลงโทษอย่างอื่นที่มิใช่จำคุกได้ เช่นการปรับ ริบทรัพย์สิน หรือห้ามเข้าในเขตที่กำหนดก็ได้

1.2. การประสานแนวความคิดระหว่างเจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานบำบัดรักษาผู้เสพติดกล่าวคือ บุคคลที่มีอาชีพแตกต่างกันนั้นย่อมมองสิ่งเดียวกันย่อมมีแนวความผิดไปคนละแง่ในฐานะนักกฎหมาย อาจจะมองผู้ติดยาเสพติดในแง่ที่ว่าเป็นผู้กระทำความผิดจะต้องนำตัวมาดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมและลงโทษ ส่วนผู้ที่มีอาชีพทางการแพทย์จะมองผู้เสพติดในแง่ที่ว่าเป็นคนไข้ที่จะต้องทำการบำบัดรักษาทางร่างกายให้หายเป็นปกติรวมถึงด้านจิตใจด้วยและเห็นว่า ไม่เป็นการถูกต้องที่จะมองผู้เสพติดในลักษณะของอาชญากรรม สำหรับนักจิตวิทยาอาจมองในแง่ที่ว่าผู้เสพติดเป็นบุคคลที่มีจิตใจผิดปกติมีความจำเป็นที่จะต้องทำการรักษาเยียวยาทางด้านจิตใจให้หายเป็นปกติโดยด่วนที่สุด นักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าจากการที่มีผู้เสพติดมากเนื่องมาจากความผิดปกติของสังคมจะโทษตัวผู้เสพติดไม่ได้ จากนานาทัศนะของบุคคลต่างอาชีพนี้ในแง่ต่าง ๆ มีลักษณะที่ขัดแย้งกันอย่างชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสพติดที่ไม่สมัครใจขอเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลเมื่อถูกจับกุมเพื่อดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมจะถูกวิพากวิจารณ์มากที่สุด ทางฝ่ายกฎหมายต้องการตัวผู้เสพติดมาลงโทษ ตามกฎหมายที่บัญญัติไว้ ส่วนบุคคลอาชีพอื่น เช่น แพทย์ หรือ นักจิตวิทยาเห็นว่าเป็นการไม่ถูกต้อง เพราะผู้เสพติดมิใช่เป็นอาชญากรรม หากแต่เป็นลักษณะผิดปกติทางร่างกาย และจิตใจตลอดจนความผิดพลาดของสังคม และจะต้องนำตัวผู้เสพติดมาดำเนินการแก้ไขอย่างรีบด่วน และไม่เห็นด้วยที่ผู้เสพติดจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังนั้นจึงควรที่จะหาทางประสานแนวความคิดนี้ให้เป็นแนวเดียวกันแล้วจะเป็นการสร้างสรรค์ความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ทางด้านการบำบัดรักษาและแก้ไขปรับปรุงผู้ติดยาเสพติดได้เป็นอย่างมาก โดยการกำหนดหน้าที่และขั้นตอนสำหรับดำเนินการต่อผู้เสพติดอย่างชัดแจ้ง ทั้งผู้เสพติดที่ขอสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาและผู้ที่ไม่สมัครใจเข้ารับการรักษาตลอดจนผู้ที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้เสพติดด้วย

1.3 ในกรณีผู้ที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้เสพติด ยังไม่มีมาตรการที่จะนำตัวมาทำการบำบัดรักษา อาทิเช่น ผู้ติดเฮโรอีน ฝิ่น หรือกัญชา ตลอดจนผู้ที่เสพยาเสพติดประเภทสังเคราะห์ ถ้าหากมีมาตรการทางกฎหมายเช่นนี้จะทำให้ได้ผู้เสพติดมาดำเนินการรักษามากขึ้น ซึ่งตามมาตรา 14 พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และมาตรา 49 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการค้น การยึด หรือจับกุมบุคคลผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อนำมาดำเนินการลงโทษตามกฎหมายมิใช่จับกุมมาเพื่อดำเนินการบำบัดรักษา ในกรณีเช่นนี้ประเทศมาเลเซียมีมาตรการอันหนึ่งคือ บุคคลที่ต้องสงสัยว่าได้เป็นผู้เสพติด อาจถูกเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายเชิญตัวมาดำเนินการตรวจสอบตามวิธีประกอบกับเหตุผลอย่างอื่นด้วยจนแน่ใจว่าผู้นั้นเป็นผู้เสพติด และส่งตัวเข้าสถานพยาบาล เพื่อทำการบำบัดรักษาต่อไป ซึ่งมาตรการอันนี้ประเทศของเราน่าจะนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดบ้าง ซึ่งอาจจะเทียบเคียงกับมาตรา 88 พ.ร.บ.วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 อย่างไรก็ดีมาตรา 88 นี้ไม่มีอำนาจเชิญตัวผู้ต้องสงสัยว่าเสพติดซึ่งวัตถุออกฤทธิ์มาดำเนินการตรวจสอบ ตามความหมายจะต้องปรากฏอย่างชัดแจ้งว่าผู้นั้นเสพติดซึ่งวัตถุออกฤทธิ์แล้วเท่านั้น การกำหนดมาตรการนี้แม้ว่าจะเป็นการล่วงละเมิดในสิทธิส่วนตัวของประชาชนมากเกินไปก็ตาม เช่นนี้ประชาชนทุกคนพึงเข้าใจช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้และตามอำนาจจะกระทำเฉพาะในรายที่มีเหตุสงสัยตามสมควรเท่านั้น ตามมาตรา 14 พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 และมาตรา 49 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มุ่งหมายเฉพาะทางด้านการป้องกันและปราบปราม ส่วนมาตรา 88 พ.ร.บ.วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 จะต้องปรากฏว่ามีผู้เสพติดซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ชัดแจ้งแล้ว

1.4 กฎหมายมุ่งเฉพาะตัวยาเสพติดและผู้ใช้ยาเสพติด มิได้มุ่งแก้ไขคนเนื่องจากกฎหมายที่ประกาศใช้นี้ ชื่อ พ.ร.บ. จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งสิ้น เช่น พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พ.ร.บ.ฝิ่น พ.ร.บ. กัญชา และ พ.ร.บ. พืชกระท่อม เป็นต้น ล้วนแล้วแต่หมายกำหนดเอาชื่อยาเสพติดเป็นสำคัญและมุ่งเน้นหนักในด้านปราบปรามยาเสพติด พร้อมกับลงโทษผู้ที่มีความผิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือผู้ใช้ยาเสพติด จะมีมาตราบางมาตราเท่านั้นที่บัญญัติให้มีการ

ดำเนินการตั้งสถานพยาบาลขึ้นมาเพื่อทำการบำบัดรักษา ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงผู้ใช้ยาเสพติดเลย หรือ พ.ร.บ.เกี่ยวกับการบำบัดรักษาก็ไม่มีกฎหมายเท่าที่มีอยู่เป็นเพียงกฎหมายลำดับรองลงไป ความศักดิ์สิทธิ์หรือความสำคัญย่อมด้อยลงไปด้วย ไม่มีความขลังเหมือนกฎหมายที่เป็น พ.ร.บ. หากจะดำเนินการในเรื่องนี้กันอย่างจริงจังแล้วก็ควรที่จะแก้ไขหรือนำเอาสาระสำคัญเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเรียงรายอยู่ในกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ฉบับต่าง ๆ มาบัญญัติไว้เป็นฉบับเดียวกันเสียด้วย โดยกำหนดออกมาเป็น พ.ร.บ.มีความเท่าเทียมกันกับ พ.ร.บ. เกี่ยวกับยาเสพติดฉบับอื่น ๆ

1.5. การติดตามผลภายหลังการรักษาแล้ว เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่มีความสำคัญเหมือนกัน หลังจากที่ได้จำหน่ายผู้เสพติดที่ได้รับการบำบัดรักษาจนหายเป็นปกติทั้งทางร่างกายและจิตใจจากสถานพยาบาล สถานพักฟื้น หรือบ้านกึ่งวิถีแล้วแต่กรณี จะต้องมีการติดต่อกับผู้เคยรับการรักษาในระยะเวลาช่วงแรกอาจจะติดต่อช่วงถี่หน่อยและเมื่อมีผลในทางที่ดีขึ้นจึงปล่อยช่วงระยะเวลาให้ห่างและเลิกติดต่อไปในที่สุด เมื่อเห็นว่าผลเป็นที่พอใจแล้ว ในการนี้ควรกำหนดระยะเวลาให้แน่นอน เช่น 6 เดือน หรือ 1 ปี เป็นต้น บางประเภทกำหนดระยะเวลาในขั้นนี้ยาวนานถึง 5 ปี ทั้งนี้การติดต่อกับผู้เคยรับการรักษาย่อมทราบความเป็นไปว่ามีแนวโน้มดีขึ้นหรือเลวลง ซึ่งสามารถแก้ไขปรับปรุงได้ทันท่วงทีในกรณีที่ผู้เคยรับการรักษามีปัญหา การติดต่ออาจทำได้หลายทาง เช่น ให้มารายงานตัวทุก 7 วัน การเยี่ยมบ้าน หรือนัดพบที่ทำงาน เป็นต้น และควรใช้เจ้าหน้าที่คนเดียวดำเนินการในขั้นตอนนี้ตลอดจนมีการตรวจปัสสาวะหรือตรวจสอบในกรณีอื่นร่วมกันไปด้วย ตามทางปฏิบัติเท่าที่เป็นอยู่เป็นเพียงให้คนไข้กรอกแบบฟอร์มแล้วส่งกลับมายังสถานบำบัดรักษานั้นไม่ได้ผลด้วยข้อมูลที่ผู้เคยรับการรักษาไม่มีหลักประกันว่ามีความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด การติดต่อทางโทรศัพท์หรือจดหมายก็เช่นเดียวกัน วิธีที่ดีที่สุดคือการ ได้พบหน้าและพูดคุยกัน จะได้ทราบข้อมูลที่ต้องการเป็นความจริงมากที่สุด

1.6. ในกรณีที่ผู้เสพติดซึ่งไม่ได้สมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล เมื่อถูกเจ้าหน้าที่ไปจับกุมแล้วดำเนินคดีตามกระบวนยุติธรรม นับแต่แรกจับกุมควรมีการบำบัดรักษาควบคู่ไปด้วย การนำตัวผู้เสพติดมาคุมขังยังสถานีตำรวจแล้ว ไม่ได้ทำการบำบัดรักษาและถูกดำเนินคดีจนถึงขั้นมีคำพิพากษาจากศาล ในระหว่างนี้ควรจะมีการแก้ไข โดยจัดสถานที่สำหรับควบคุมผู้เสพติดโดยเฉพาะ และให้แพทย์ทำการบำบัดรักษาต่อไป การที่จับกุมผู้เสพติดมาแล้วจะดำเนินการทางคดีฝ่ายเดียวโดยไม่คำนึงถึงการแก้ไขผู้เสพติดให้กลับคืนนั้นถูเป็นการทารุณโหดร้าย ผู้เสพติดต้องอดยาด้วยตนเอง ซึ่งไม่เป็นไปตามขั้นตอนหรือหลักการของวิธีการบำบัดรักษาที่ถูกต้องเลย

1.7. สำหรับฝ่ายราชทัณฑ์ ภายหลังจากผู้เสพติดได้ถูกคำพิพากษาจากศาล ให้ลงโทษถึงจำคุกแล้ว ฝ่ายราชทัณฑ์จะต้องมีมาตรการบางอย่างที่จะฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้เสพติดบ้างพอสมควร เพราะส่วนมากจะเลยขั้นถอนพิษยามาแล้ว เนื่องจากในระหว่างดำเนินคดีจะต้องใช้เวลานานกว่าจะดำเนินคดีเรียบร้อย ผู้เสพติดก็ต้องอดยาเสพติดไปโดยปริยาย ฝ่ายราชทัณฑ์จึงต้องทำการบำบัดรักษาในขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพและจิตใจต่อไป และการดำเนินกิจการของทัณฑสถานบำบัดพิเศษของกรมราชทัณฑ์ ควรมีหลักการที่แน่นอนเริ่มตั้งแต่การรับตัวเข้าสำหรับการบำบัด-รักษา วิธีการรักษาขั้นถอนพิษยา การฟื้นฟูสมรรถภาพของจิตใจ และการติดตามผลภายหลังการบำบัดรักษาตามลำดับ แต่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษรับผู้เสพติดที่ต้องโทษได้เพียงจำนวนจำกัด สามารถรับได้เฉพาะบางส่วนที่มีโทษไม่เกิน 3 ปี ซึ่งถ้าหากทางฝ่ายราชทัณฑ์สามารถแก้ไขปัญหาผู้เสพติดที่ต้องโทษในทัณฑสถานบำบัด-พิเศษและเรือนจำเป็นไปตามหลักวิชาการได้จะเป็นการดีไม่น้อย เพราะทุกวันนี้นักโทษที่เป็นผู้เสพติดมีมากมายกระจายไปตามเรือนจำต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักร ถ้าไม่ได้รับการบำบัดรักษาที่ถูกต้องแล้ว นักโทษเหล่านี้ก็จะหันกลับมาเสพยาเสพติดอีกทำให้สังคมมีภาระที่จะต้องช่วยเหลือต่อไป ฉะนั้น จุดนี้จึงควรมีมาตรการมาใช้บังคับให้ได้ผลแน่นอนไปเลย โดยมองผู้เสพติดเช่นนักโทษและคนไข้ที่จะต้องทำการบำบัดรักษาด้วยมิใช่มองผู้เสพติดเป็นนักโทษหรือผู้กระทำความผิดเพียงด้านเดียว

1.8. ผู้เสพติดสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาตามสถานพยาบาลต่าง ๆ ทั้งที่หลบหนีออกจากสถานพยาบาลก่อนหรือการรักษาครบกำหนดแล้ว แต่ผู้นั้นไปหาเสพยาเสพติดอีกสามารถวนเวียนเข้ารับการบำบัดรักษายังสถานพยาบาลแห่งอื่นได้ เช่นนี้ทำให้มีผลเสียเป็นอันมาก ควรจะมีหลักการแก้ไขโดยมีหน่วยทะเบียนกลาง กล่าวคือหน่วยทะเบียนตามสถานพยาบาลต่าง ๆ เมื่อรับตัวผู้เสพติดไว้เป็นคนไข้ของสถานพยาบาลแล้วให้รีบแจ้งหน่วยทะเบียนกลาง ทางหน่วยทะเบียนกลางจะต้องตรวจสอบประวัติของคนไข้ทันที ถ้าหากค้นพบว่าเคยได้รับการบำบัดรักษามาแล้วก็ให้รีบแจ้งสถานพยาบาลที่ผู้เสพติดขอเข้ารับการบำบัดรักษาทันที แต่หน่วยทะเบียนกลางนี้จะต้องทำงานมีประสิทธิภาพจึงจะได้ผลดี

1.9. การบำบัดรักษาควรมีโครงการระยะสั้นและระยะยาว โครงการระยะสั้นเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เนื่องจากความไม่พร้อมในเรื่องปัจจัยเช่น งบประมาณ เจ้าหน้าที่ หรือสถานที่ต่าง ๆ ระยะนี้ควรมีเจ้าหน้าที่อื่นร่วมมือด้วยอาจจะเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น มาทำการแก้ไขอุปสรรคเฉพาะหน้า จนกระทั่งหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบำบัดรักษามีอุปกรณ์ต่าง ๆ พร้อมที่จะดำเนินการได้ด้วยตัวเองเสียก่อน พร้อมนี้ชักชวนองค์การ สมาคม หรือมูลนิธิอื่น ๆ มาร่วมมือดำเนินการลับทางราชการ จะได้ผลเป็นอันมาก ส่วนโครงการระยะยาวอาจมีการส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้เสพติดที่ได้รับการบำบัดรักษาจนหายขาดแล้ว เป็นการช่วยเหลือแนะนำจนแน่ใจได้ว่าเขาสามารถเข้ากับสังคมได้หรืออาจจะเป็นการตั้งชมรมขึ้นก็ได้ สมาชิกภายในชมรมจักได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีพลังเหนี่ยวรั้งมิให้สมาชิกในกลุ่มหันไปหายาเสพติดอีก

1.10. มาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาและแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับผู้ติดยาเสพติดที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และร่างประกาศของกระทรวงสาธารณสุข บางประการไม่มีมาตรการใดที่จะบังคับใช้กับผู้เสพติด

ซึ่งไม่ยอมเข้ารับการบำบัดรักษาให้ชัดแจ้งเหมือน พ.ร.บ.วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 บังคับผู้เสพติดซึ่งวัตถุออกฤทธิ์เข้าทำการรักษาพยาบาล ซึ่งเป็นที่ปรากฏแน่ชัดว่าจำนวนผู้เสพติดที่สมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษานี้มีจำนวนน้อย ถ้าความจำเป็นไม่บังคับแล้วเขาจะไม่ยอมมาทำการบำบัดรักษาเป็นอันขาดมาตรการนี้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดดังกล่าวไม่มีกำหนดไว้เลย จะมีเฉพาะมาตรา 98 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เท่านั้นที่กำหนดว่าถ้าหากผู้เสพติดต้องโทษถึง 3 ครั้ง ก็ให้ไปรับการบำบัดรักษาจนกว่าจะหาย เมื่อเป็นเช่นนี้ทำไมไม่ส่งตัวเข้ารับการบำบัดรักษาเสียแต่ครั้งแรก จะต้องกำหนดไว้เป็นครั้งที่สามสิ้นเปลืองงบประมาณของฝ่ายราชทัณฑ์ด้วย ถ้าแก้ไขเยียวยาเสียครั้งแรก ผู้เสพติดได้รับการบำบัดรักษาหายแล้วก็ไม่ต้องถูกจำคุกเป็นครั้งที่ 2 หรือ ครั้งที่ 3 ฐานเป็นผู้เสพติดอีก เช่นนี้เป็นการชะลอการบำบัดรักษา เห็นว่ายังไม่ถูกต้องควรดำเนินการแก้ไขเสียแต่ครั้งแรกเลย

1.11 เพิ่มอำนาจแก่เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้ดำเนินการได้โดยสะดวก เช่น ผู้อำนวยการสถานพยาบาล ผู้อำนวยการสถานพักฟื้นสมรรถภาพและฟื้นฟูจิตใจ แพทย์ พยาบาล ตลอดจนพนักงานที่เกี่ยวข้องอาทิ เช่น ผู้อำนวยการอาจขยายกำหนดระยะเวลาทำการบำบัดรักษารักษาโรคแทรกซ้อนควบคู่กันไป หรือวินิจฉัยทำการบำบัดรักษาที่แตกต่างกันออกไปแล้วแต่กรณีของบุคคล นอกจากนี้อาจมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการมีอำนาจว่ากล่าวตักเตือน กักบริเวณครั้งละไม่เกิน 15 วัน หรือขังครั้งละไม่เกิน 3 วัน เป็นต้น อำนาจที่มอบให้นี้เป็นกรณีที่ผู้เสพติดฝ่าฝืนระเบียบหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายผู้ได้รับมอบอำนาจจักได้ดำเนินการได้ทันท่วงที มิฉะนั้น จะรอจนกว่ารายงานถึงผู้มีอำนาจตามกฎหมายแล้ว อาจจะมีผลเสียหายได้ยิ่งทำให้การบำบัดรักษาไม่ได้ผล เพราะผู้ดำเนินการบำบัดรักษาไม่มีอำนาจเพียงพอจะบังคับผู้เสพติดให้อยู่ในกรอบวินัยได้

1.12. ขั้นตอนเกี่ยวกับการบำบัดรักษา แม้ว่าจะมีการกำหนดไว้รวม 4 ขั้นตอน ด้วยกันก็จริงอยู่ แต่ทางปฏิบัติไม่ควรที่จะเน้นขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งโดยเฉพาะ จะทำให้การบำบัดรักษาไม่ได้ผลเท่าที่ควร กล่าวคือขั้นตอนถอนพิษอาจได้เพียงทางร่างกาย ขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจ อาจได้ทั้งกายและจิตใจ การเตรียมตัวก่อนรักษาจะช่วยให้ผู้รับการรักษารับบริการได้นานตลอดระยะเวลาที่กำหนดด้วยความตั้งใจ ส่วนการติดตามผลภายหลังการรักษาช่วยไม่ให้ผู้รับการรักษาแล้วนั้นกลับไปติดซ้ำอีกเป็นการรักษาครอบครัว สังคม และสิ่งแวดล้อม จะทำให้การบำบัดรักษาได้ผลจริงจัง จึงไม่ควรจะทุ่มเทให้ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใดเพราะทั้ง 4 ขั้นตอนมีความสำคัญเท่าเทียมกันทั้งหมด ควรกระทำการให้ดีที่สุดทั้ง 4 ขั้นตอน

2. มาตรการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1. บุคคลากร

2.1.1. หน้าที่ดำเนินการบำบัดรักษาขั้นตอนการเตรียมการก่อนทำการรักษาและการติดตามผลภายหลังการบำบัดรักษาควรเป็นหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ดังกล่าวควรมีความเข้าใจในขั้นตอนและรู้เรื่องเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและแก้ไขผู้ติดยาเสพติดเป็นอย่างดี ซึ่งในระยะแรกของผู้ปฏิบัติงานใหม่อาจจะประสบปัญหาบ้างแต่ก็แก้ไขได้โดยให้ทำหน้าที่เฉพาะคนไข้ หรือผู้เสพติดที่ไม่มีอาการร้ายแรง จะทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติมีความชำนาญเพิ่มขึ้นไปในตัว

2.1.2 วิธีการที่ทำการบำบัดรักษาในขั้นถอนพิษยาในขณะนี้กำลังเป็นที่วิพากวิจารณ์กันมากและไม่อาจจะสรุปได้ว่าวิธีการใดที่ดีที่สุด แต่อย่างไรก็ตามเห็นว่าการถอนพิษยาจะได้ผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับจิตแพทย์เป็นอย่างมาก ถ้าหากคนไข้กำลังใจดีก็สามารถรอดพ้นไปได้ แต่ปัจจุบันจิตแพทย์ที่ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้มีน้อยและไม่อยากจะทำงานทางด้านนี้เนื่องจากไม่มีอะไรเป็นสิ่งที่ดีงามตอบแทน จะมีจิตแพทย์ใหม่ที่ถูกส่งไปทำงานยังโรงพยาบาล และผู้ใหญ่บังคับมอบงาน

ให้ทำเท่านั้น ซึ่งก็เป็นที่แน่นอนย่อมไม่ได้ผลเนื่องจากว่าประสบการณ์ยังไม่มีจึงทำให้การบำบัดรักษาไม่ได้ผล ฉะนั้น จิตแพทย์ที่มีอยู่น้อยอยู่แล้วในขณะนี้มีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่ให้ความสนใจและศรัทธาต่อผู้เสพติดอย่างแท้จริง จึงควรชักนำหรือเร่งผลิตเจ้าหน้าที่ด้านนี้ให้เพียงพอกับความต้องการ

2.1.3. การบำบัดรักษาตามขั้นตอนที่กำหนดควรมีการแบ่งประเภทผู้เสพติดให้แน่นอนตามประเภทของยาเสพติด เพศ หรือสภาพจิตใจ เช่น ประเภทริเริ่ม ประเภทเรื้อรัง ประเภทผู้ติดเฮโรอีน เป็นต้น เพื่อความสะดวกในการบำบัดรักษา

2.1.4. ควรจัดให้มีการอบรม หรือสัมมนาให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงวิธีการบำบัดรักษาผู้เสพติดเหมือนเช่นที่กระทรวงสาธารณสุขได้ทำการอบรมแพทย์จากโรงพยาบาลทั่วประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ปกครอง หรือเจ้าพนักงานตำรวจ ถ้าหากมีการอบรมให้ทราบ ถึงเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดบ้างก็จะเป็นการดี สามารถนำไปใช้ในการช่วยเหลือผู้เสพติดได้

2.1.5. การปรับปรุง เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ นอกจากให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว จำเป็นต้องฝึกให้เจ้าหน้าที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งจิตแน่วแน่ให้อยู่ในมโนธรรมและศีลธรรมอันดีงาม อาจทำการอบรมสัมมนาเป็นระยะ ๆ เพื่อกระตุ้นเตือนให้เจ้าหน้าที่ตระหนักถึงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบและชี้ให้เห็นถึงโทษของยาเสพติด อาจทำลายชีวิตและครอบครัวของตนเองหรือของประเทศชาติได้ ผู้บังคับบัญชาระดับสูงต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี และเอาจริงกับผู้ใต้บังคับบัญชาที่ประพฤติชั่ว ต้องสร้างขวัญกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทุกระดับชั้น ให้ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต มีสวัสดิการที่ดีเป็นต้น

2.2. สถานที่

2.2.1. โรงพยาบาลและสถานที่ประกาศกำหนดให้เป็นสถานพยาบาลและสถานพักฟื้น สำหรับผู้ติดยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วย ยาเสพติดให้โทษ ยังมีขนาดและจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการ ควรมีการขยายสถานพยาบาลที่มีอยู่แล้วให้เพิ่มจำนวนที่จะรับคนไข้ได้มากขึ้น พร้อมนี้เปิดสถานบำบัดรักษาให้กระจายไปตามส่วนภูมิภาคด้วย โดยคำนึงถึงสถิติของคนไข้ตามภาคต่าง ๆ เป็นส่วนประกอบและจัดจำนวนเตียงคนไข้ให้สมดุลย์กัน เพื่อให้เพียงพอกับการบำบัดรักษา

2.2.2. ควรมีการส่งเสริมสถานบำบัดรักษาของเอกชนให้เพิ่มมากขึ้นโดยอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมาย ตลอดจนวิธีการบำบัดรักษาบางประการ ทั้งนี้ รัฐบาลอาจจะช่วยได้บางในกรณีด้านงบประมาณ หรืออุปกรณ์ในการบำบัดรักษาต่าง ๆ รวมถึงการประสานงานร่วมมือกันด้วย

2.2.3. ในโรงพยาบาล สถานที่คุมขัง เรือนจำ และทัณฑสถาน ต้องกวดขันให้ปลอดยาเสพติดโดยเด็ดขาด เพราะจะทำให้การบำบัดรักษาผู้เสพติดไม่ได้ผลในเมื่อมีสิ่งที่ทำให้คนไข้ระลึกถึงความเคยชินก่อนมาทำการบำบัดรักษา

2.2.4. ในการจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ สำหรับทำการบำบัดรักษายังสถานที่ของผู้เสพติดหรือสถานพยาบาลสามัญใกล้สถานที่พักอาศัยของผู้เสพติดจะได้ผลมากหากได้ทำการตามกฎเกณฑ์ และมีการวางแผนล่วงหน้าจะนำผู้เสพติดมาบำบัดรักษายังโรงพยาบาลได้มาก แม้ว่าในระยะแรกจะไม่ได้ผลเนื่องจากเป็นระยะเวลาอันสั้น แต่ก็สามารถรู้จักตัวคนไข้ และนำมาทำการรักษาอย่างถาวรได้ดีกว่าเดาสุ่มไม่รู้จักตัวผู้เสพติดเสียเลย

2.2.5. ปัจจุบันรัฐบาลมีโครงการที่จะนำตัวผู้เสพติดประเภทเรื้อรังไปทำการบำบัดรักษาที่เกาะสุรินทร์ จ.พังงา ควรคำนึงถึงด้าน

จิตใจของผู้เสพติดให้มากเพราะเท่าที่ปรากฏ แม้ว่าจะตัดขาดระหว่างผู้เสพติดกับยาเสพติดออกอย่างเด็ดขาดก็จริง ทางด้านจิตใจอาจยังมีความสัมพันธ์ทางด้านครอบครัวอยู่ อาจจะทำให้ผู้เสพติดคิดมากได้ สิ่งเหล่านี้พึงระวังและหามาตรการแก้ไขโดย มีการฟื้นฟูสภาพทางด้านจิตใจอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น มีงานให้ทำ มีการพักผ่อนที่ดีเป็นต้น

2.3. อุปกรณ์

2.3.1. งบประมาณที่จะนำมาดำเนินการตามแผนงานบำบัดรักษาอันได้มาจากรัฐบาล จะต้องมีจำนวนเพียงพอกับแผนงานที่วางไว้ แต่ปรากฏว่างบประมาณที่ได้รับเกี่ยวกับการบำบัดรักษามักจะไม่เพียงพอ จึงต้องตัดรายการบางสิ่งบางอย่างออกเพื่อลดต้นทุน จุดนี้เองทำให้การบำบัดรักษาไม่เป็นไปตามขั้นตอน จึงดำเนินการได้เฉพาะรายการเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ปัญหานี้มีทางแก้ไขได้โดยการหาทุนมาเพิ่มเติมรวมกับงบประมาณที่ได้รับ ทุนที่หามาเพิ่มเติมอาจได้มาจากการจัดหาทุนของหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือสมาคม ชมรม เกี่ยวกับเรื่องนี้ตลอดจนเชิญชวนเอกชนบริจาค สมทบ โดยแจ้งความเป็นจริงและขอความเห็นใจประกอบกับสร้างศรัทธาให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจถึงผลดีต่าง ๆ

2.3.2. เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับในการบำบัดรักษาต้องทันสมัยพอสมควร เช่นเครื่องมือตรวจปัสสาวะเป็นต้น สถานพยาบาลทุกแห่งควรจะมีไว้เพื่อตรวจสอบบุคคลได้เมื่อต้องการ ทั้งผู้ที่เป็นผู้เสพติด หรือผู้ที่ต้องสงสัย ตลอดไปจนถึงเครื่องเขียน แบบพิมพ์ แบบฟอร์มต่าง ๆ มีความพร้อมและสามารถบรรจุข้อมูลต่าง ๆ ได้ครบถ้วน

2.3.3. ในขั้นตอนฟื้นฟูสมรรถภาพและจิตใจ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะปรับระดับจิตใจของผู้รับการรักษาให้เข้าสู่ระดับปกติ โดยให้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอ หรือมีงานทำในยามว่าง จะต้องจัดอุปกรณ์กีฬา อุปกรณ์การสันทนาการ อุปกรณ์เครื่องประกอบอาชีพ และอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นเป็นต้น

สิ่งเหล่านี้จะต้องจัดหาไว้ให้มีพอสมควรหรือสมดุลย์กับจำนวนผู้ที่รับการพักฟื้น บางครั้งจะเห็นว่าเครื่องมือช่างมี 2-3 ชุด กับจำนวนคนมีเป็นสิบเป็นร้อย พวกที่เหลือก็ต้องว่าง จะทำงานด้านอื่นก็ไม่มีเครื่องมือเพียงพอ หรือคนไม่มีความสามารถก็จะต้องอยู่ว่าง ๆ ทำให้หงุดหงิดหรือคิดมากได้ ซึ่งอาจจะเชิญชวนเอกชนบริจาคหรือหักเปอร์เซ็นต์จากผลิตผลของคนไข้ที่ขายได้มาซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติมก็จะเป็นการดีมาก

2.4 การประสานงานและร่วมมือ

2.4.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบำบัดรักษาจะต้องมีการประสานงานและร่วมมือซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาโดยตรงเช่น โรงพยาบาล สถานพยาบาล และสถานพักฟื้น เป็นต้น กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาโดยอ้อม เช่น ศูนย์ปราบปรามยาเสพติดให้โทษ กรมตำรวจ เป็นต้น จะต้องมีการประสานงานกันเมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรคเกี่ยวกับการบำบัดรักษาจะต้องปรึกษาหารือช่วยเหลือกันขจัดอุปสรรคและนอกจากหน่วยงานดังกล่าวจะประสานงานร่วมมือกับหน่วยอื่นแล้ว ภายในหน่วยงานเดียวกันก็มีความจำเป็นต้องมีการประสานงานที่ดีด้วย มิฉะนั้น ไม่อาจประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาได้ บางครั้งอาจทำให้มีการทำงานซ้ำซ้อนกันด้วย

2.4.2 นอกจากการประสานงานและร่วมมือเกี่ยวกับการบำบัดรักษาระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบภายในประเทศแล้ว จะต้องมีการประสานงานร่วมมือกับต่างประเทศหรือองค์การสหประชาชาติด้วย เพราะวิธีการบำบัดรักษาบางอย่างนั้นประเทศที่เจริญแล้วได้นำวิทยาการใหม่มาทำการบำบัดรักษา ซึ่งบางครั้งจะเห็นว่าวิทยาการใหม่นี้สามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นอยู่เดิมได้ ถ้านำมาใช้ในประเทศไทย อาจจะได้ผลบ้าง หรืออาจจะประยุกต์กับสภาพแวดล้อม ย่อเห็จจริงแล้วได้วิธีการที่ดีกว่าก็เป็นได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่

จะต้องร่วมมือกันนานาประเทศแลกเปลี่ยนวิทยาการซึ่งกันและกัน

2.4.3. หน่วยราชการที่ใกล้ชิดกับประชาชน ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับยาเสพติด อาจขอความร่วมมือจากหน่วยนี้หรือชมรมสมาคมของเอกชน องค์การทางศาสนา องค์การสาธารณกุศล ต่าง ๆ ย่อมรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชาชนดี ดังนั้น ถ้าหากได้ร่วมมือกันที่จะต่อต้านภัยยาเสพติดแล้วจักได้ผลดีไม่น้อย ทำให้สืบหาแหล่งผู้เสพติดได้ด้วย และสามารถให้เจ้าหน้าที่ผู้ใกล้ชิดประชาชน แนะนำทำการช่วยเหลือให้มาทำการบำบัดรักษาได้

2.5. <u>การประชาสัมพันธ์</u>

2.5.1. ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เสพติด โดยการแสดงถึงโทษภัยของยาเสพติดที่ทำให้บุคคลตกเป็นทาสของยาเสพติด จะทำให้ประชาชนโดยทั่วไปทราบถึงผลอันนี้ตลอดจนขั้นตอนสำหรับการบำบัดรักษา และสามารถป้องกันยาเสพติดเสียตั้งแต่ต้นมือ หรือได้พบเห็นผู้เสพติดก็สามารถที่จะช่วยเหลือได้ทันท่วงที อาจแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เสพติดได้ จะเป็นการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ทางบ้านเมือง และตัวผู้เสพติดเอง เพราะเท่าที่ปรากฏในขณะนี้มีผู้เสพติดเป็นจำนวนมากไม่สามารถจะมาทำการบำบัดรักษายังสถานพยาบาลได้ด้วยไม่รู้ขั้นตอนของทางราชการ และกระบวนการบำบัดรักษาต่าง ๆ เป็นไปอย่างไรบ้าง ซึ่งถ้าหากประชาชนทั่วไปมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเช่นนี้จะสามารถให้ความช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี

2.5.2. ทำการแนะนำ หรือแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการบำบัดรักษาให้ญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง บุคคลในครอบครัว ตลอดจนบุคคลต่าง ๆ ที่พึงจะกระทำได้ว่าการบำบัดรักษาผู้เสพติดในสถานพยาบาลนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องทำการบำบัดรักษาตัวผู้เสพติดไปจนครบขั้นตอน อาจจะต้องใช้เวลาอยู่บ้าง ซึ่งในระยะเวลาดังกล่าวนี้ บุคคลดังกล่าวข้างต้นต้องพยายามเข้าใจผู้เสพติดโดยการให้ความช่วยเหลือแนะนำ ช่วยแก้ไขอุปสรรค หรือ

ปัญหาต่าง ๆ สนับสนุนให้ผู้เสพติดทำการรักษาจนกว่าจะหายขาด อย่าทำในสิ่งที่ทำให้ผู้เสพติดหมดกำลังใจ หรือท้อถอยในการบำบัดรักษา เลิกคิดอคติต่อผู้เสพติดในลักษณะที่มองผู้เสพติดเป็นคนชั่วช้าเลว หากขาดความช่วยเหลือการบำบัดรักษาย่อมได้ผลยาก

2.5.3. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดว่า มีผลประโยชน์อย่างไรบ้าง กระบวนการดำเนินงาน ถ้าหากรัฐบาลดำเนินการฝ่ายเดียวแล้วความสำเร็จอาจจะช้ากว่าปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมกับโน้มน้าวให้ประชาชนมาร่วมมือกับรัฐบาลในการนี้ประชาชนอาจช่วยเหลือรัฐบาลโดยการบริจาคทรัพย์ สิ่งของ นำตัวผู้เสพติดมาทำการรักษาแจ้งข่าวเกี่ยวกับผู้เสพติดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ถ้าหากร่วมมือกันทุกฝ่ายแล้วจะทำให้การบำบัดรักษาผู้เสพติดได้ผลดีเป็นอย่างยิ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย